

М.О. Качмарська, В.В. Чоп'як, О.В. Садляк, І.В. Вальчук

Роль оксиду азоту ендотеліоцитів в розвитку хронічної гіперімунокомплексемії

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, кафедра патологічної фізіології, кафедра клінічної імунології та алергології

Утворення імунних комплексів є захисною реакцією організму, скерованою на виведення антигену шляхом з'єднання його з відповідним антитілом, проте при певних умовах утворені комплекси можуть викликати пошкодження і розвиток так званих хвороб імунних комплексів. Більшість доказів того, що імунні комплекси володіють патогенним потенціалом, отримані в експериментах на тваринах, зокрема при індукції ушкодження тривалими повторними введеннями чужорідного антигену. При надлишку антигену в циркулюючій крові формуються циркулюючі імунні комплекси, які залишаючись розчинними, можуть фіксуватися в стінці судин, де активують комплемент, викликаючи структурні і функціональні зміни, та зумовлюють опосередковане комплементом запалення стінки судин. Дослідженнями останніх років встановлено важливу роль оксиду азоту (NO) в механізмах розвитку запалення, джерелом якого можуть бути як активовані лейкоцити, так і ендотеліоцити. Незважаючи на наукові розробки, які ведуться в цьому плані, роль первинних циркулюючих імунних комплексів у порушенні NO-синтазних процесів у ендотеліоцитах не досліджені.

Мета – дослідити стан системи оксиду азоту ендотеліоцитів за умов хронічної гіперімунокомплексемії.

Матеріали і методи. Дослідження проведені на білих щурах-самцях масою тіла 220 ± 20 г. В даній роботі використана класична модель хронічного гіперімунокомплексного процесу запропонована Cochrane C., Koffer D. у модифікації Willson C.B. et al.

Виділення ендотеліальних клітин з аорти проводили за допомогою методу ферментативного диспергування.

Визначення показників системи оксиду азоту, а саме активність синтаз оксиду азоту: індукцибельної (iNOS), конститутивної (cNOS) та вмісту стабільних метаболітів оксиду азоту: нітрит-аніону (NO_2^-) та нітрат-аніону (NO_3^-) проводили за допомогою спектрофотометричного дослідження.

Отримані результати експериментальних даних об-

роблені методом варіаційної статистики з використанням критерію (t) Ст'юдента.

Результати та їх обговорення. Проведені дослідження показали, що хронічний гіперімунокомплексний процес супроводжується значними змінами показників системи оксиду азоту у ендотеліальних клітинах. Так, при визначенні в них активності NO-синтази виявлені різнонаправлені зміни активності її ізоформ. Активність iNOS за даних умов зросла у 2 рази ($P < 0,05$), в той час як cNOS – зменшилась у 1,6 рази ($P < 0,05$). Ці зміни ферментативної активності обумовили зниження показника співвідношення синтаз оксиду азоту cNOS/iNOS у 3,2 рази ($P < 0,001$).

Суттєве збільшення активності iNOS, що виявлене у ендотеліоцитах може бути пов'язане з розвитком запального процесу в стінці судин при імунокомплексному ураженні.

Зміни ферментативної активності синтаз оксиду азоту у тварин з хронічним гіперімунокомплексним процесом зумовили дисбаланс у рівні стабільних його метаболітів у досліджуваних клітинах. Причому направленість змін у вмісті нітрит- і нітрат-аніонів була різною. Паралельно із підвищенням активності iNOS у ендотеліоцитах спостерігалось пониження суми стабільних метаболітів оксиду азоту у 1,7 рази ($P < 0,01$), причому спостерігалась зменшення вмісту обох метаболітів. Рівень NO_2^- знизився у 2,0 рази ($P < 0,01$), а NO_3^- – у 1,7 рази ($P < 0,01$). Це може свідчити про те, що значна частина оксиду азоту, що синтезується із L-аргініну в NO-синтазній реакції, використовується в умовах хронічної гіперімунокомплексемії, що супроводжується оксидативним стресом, для синтезу інших метаболітів, ніж його стабільні метаболіти - NO_2^- та NO_3^- , які утворюються за умов відсутності окисного стресу.

Висновок

Результати проведених досліджень свідчать, що зміни в системі оксиду азоту ендотеліоцитів мають істотне патогенетичне значення в розвитку хронічного гіперімунокомплексного процесу.